

جغرافیا و توسعه شماره ۴۲ بهار ۱۳۹۵

وصول مقاله : ۱۳۹۴/۰۴/۱۸

تأیید نهایی : ۱۳۹۴/۱۱/۲۰

صفحات : ۱۲۶-۱۰۷

تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی مطالعه‌ی موردی: استان کرمان

دکتر هادی ویسی^۱، شهناز محمدی نژاد^۲

چکیده

امنیت، رکن تداوم زندگی اجتماعی است و یکی از مهمترین ابعاد آن امنیت اجتماعی می‌باشد. امنیت اجتماعی در هر کشور یا منطقه‌ی جغرافیایی متأثر از عوامل مختلفی است که در این میان، قاچاق مواد مخدر یکی از عواملی است که تأثیر بسیار زیادی بر کیفیت امنیت اجتماعی در جامعه دارد. این تحقیق به دنبال بررسی تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی در استان کرمان است که به روش توصیفی و تحلیل فضایی انجام شده است. داده‌های مورد نیاز تحقیق به شیوه‌ی کتابخانه‌ای و از دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC)، مرکز آمار ایران، پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان جمع‌آوری شده است. شاخص‌های ناامنی اجتماعی یعنی میزان سرقت مسلحانه، سرقت به عنف (زورگیری)، آدم‌ربایی و قتل با مقدار مواد مخدر کشف و ضبط شده و قلمروهای قاچاق مواد مخدر در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۶ به تفکیک شهرستان‌های استان کرمان مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور بررسی رابطه میان متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون در نرم افزار SPSS و برای تحلیل فضایی داده‌ها و تعیین پهنه‌بندی امنیت اجتماعی استان کرمان از روش درون‌یابی معکوس فاصله و مدل ترکیب خطی بدون وزن در نرم‌افزار Arc GIS استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد مناطقی که قاچاق مواد مخدر بیشتری در آنها صورت می‌گیرد دارای جرائم امنیتی بیشتری نیز می‌باشند. به گونه‌ای که شهرستان‌های نیمه‌ی شرقی استان کرمان که مناطق تحت نفوذ قاچاقچیان و درگاه ورود مواد مخدر به داخل استان و کشور است، نسبت به شهرستان‌های نیمه‌ی غربی از وضعیت امنیت اجتماعی نامناسب‌تری برخوردار هستند.

کلیدواژه‌ها: امنیت، امنیت اجتماعی، ناامنی اجتماعی، قاچاق مواد مخدر.

مقدمه

بوده است. در این میان منطقه‌ی جنوب شرق ایران و استان کرمان به دلیل نزدیکی به افغانستان و موقعیت مناسب ژئوپلیتیکی و ترانزیتی آن برای قاچاقچیان، در معرض تهدیدات امنیتی بیشتری است. گروه‌های قاچاقچی مواد مخدر عمدتاً دارای اسلحه هستند و با خود اسلحه حمل می‌کنند. گروه‌های بزرگ دارای اسکورت، راهنما و راه پاک کننده هستند که با خود جدیدترین اسلحه‌ها را حمل می‌کنند. حتی گروه‌های قاچاقچی در کنار خرید و فروش مواد مخدر افیونی، قاچاق اسلحه نیز انجام می‌دهند. در هنگام استراحت و وضعیت غیرعملیاتی، بسیاری از قاچاقچیان در درون منزل‌های خود دارای اسلحه‌های کمری و حتی اسلحه‌های جنگی انفرادی هستند. مجرمین قاچاقچی مواد مخدر با اسلحه، ابایی از درگیری‌های مسلحانه، سرقت مسلحانه، قتل و آدم ربایی ندارند. اگرچه باید توجه داشت که تمام درگیری‌های مسلحانه منشأ قاچاقچی‌گری ندارد اما تا حد زیادی با هم همپوشی دارند. این تحقیق به دنبال بررسی تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی استان کرمان است.

پیشینه‌ی تحقیق

تحقیقات مختلفی در زمینه‌ی قاچاق مواد مخدر و ناامنی‌های برآمده از آن انجام شده است. نارکو و همکاران (۱۹۹۱) معتقدند که میان قاچاق مواد مخدر و افزایش جرم رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد. بهرا (۲۰۱۳) در خصوص قاچاق مواد مخدر در کشورهای آسیای مرکزی و تهدیدات امنیتی آن تحقیق کرده است و به این نتیجه رسیده که کشورهای این منطقه قربانی نوعی تجارت بین‌المللی مواد مخدر هستند و تهدیدات امنیتی زیادی را از این حوزه متحمل شده‌اند.

امنیت^۱، محور زندگی اجتماعی و شرط تدوام آن است (ابراهیم‌بای‌سلامی، ۱۳۸۵: ۷۴) و به معنای "احساس ایمنی از خطر یا نگرانی" (Oxford Advanced Learner's Dictionary 2000: 1155)، "حفاظت جامعه از لطمه خوردن به نهادها و ارزشهای بنیادی آن" (ماندل، ۱۳۷۷: ۴۳) و به معنای "رهایی نسبی از تهدیدات زیان‌بخش" (Morz, 1980:105) است. بطور کلی، امنیت نخستین حق شهروندی و تأمین آن مقدم‌ترین وظیفه حکومت‌ها در برابر شهروندان است و زیربنایی‌ترین مفهوم در زندگی اجتماعی و مدنی می‌باشد. امنیت با مفهوم توسعه، و ناامنی با مفهوم عقب‌ماندگی گره خورده است. به گونه‌ای که مناطق جغرافیایی که شاخص‌های توسعه‌ی بهتری دارند، دارای ضریب امنیتی بیشتری نیز می‌باشند و مناطق کمتر توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته جهان با مناطق ناامن منطبق‌اند. امنیت دارای ابعاد گوناگونی است که مهمترین آن، "امنیت اجتماعی"^۲ است و بطور کلی به معنای "توانایی جامعه برای پاسداری از ارزش‌های بنیادین خود در برابر پیشامدها و تهدیدات واقعی و بالقوه است" (Hough, 2004: 106). هر زمان که وجود یا فقدان یک یا چند متغیر تهدیدکننده، منجر به "احساس ترس" شود، موجبات ناامنی اجتماعی را فراهم می‌کند (ابراهیم‌بای‌سلامی، ۱۳۸۵: ۷۴). در این میان، قاچاق و توزیع مواد مخدر در جامعه یکی از عوامل مهم در ایجاد ناامنی اجتماعی است. کشور ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی خود که در مجاورت بزرگترین تولید و صادرکننده‌ی مواد مخدر جهان، یعنی افغانستان است همواره در معرض تهدیدات اجتماعی زیادی از سوی حوزه‌ی قاچاق مواد مخدر

(کرمان، رفسنجان و سیرجان)، نیمه پیرامون (بافت، بردسیر و زرنند) و پیرامون (کهنوج، بم و جیرفت) مورد سنجش قرار داده اند. آنان معتقدند که نیازهای امنیتی در مناطق سه گانه مرکز، نیمه‌ی پیرامون و پیرامون متفاوت است.

تقریباً تمامی پژوهش‌های فوق بر تأثیرگذاری قاچاق مواد مخدر بر ناامنی (تأثیر منفی بر امنیت اجتماعی و امنیت ملی) تأکید کرده‌اند. در تحقیقات خارجی، بیشتر بر تأمین منابع مالی گروه‌های تبهکاری و تروریستی از حوزه‌ی قاچاق مواد مخدر و ارتباط تنگاتنگ این دو حوزه تأکید شده است و در تحقیقات داخلی بر موقعیت مکانی و نزدیکی به کانون‌های قاچاق مواد مخدر (افغانستان) و تأثیر آن بر امنیت ایران و یا بخش‌هایی از ایران بحث و بررسی شده است. در تحقیق حاضر، از زاویه دیگری تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت به ویژه امنیت اجتماعی در یکی از مناطق اصلی ترانزیت قاچاق مواد مخدر در ایران و حتی جنوب غرب آسیا، یعنی استان کرمان، مورد بررسی قرار گرفته است که با اتکا بر شاخص‌ها و آمارهای جرائم ناامن‌کننده اجتماعی از نهادهای رسمی و تخصصی در پی سنجش و ارزیابی مکانی - فضایی این تأثیر است. این در حالی است که تحقیقات پیشین، عمدتاً مبتنی بر داده‌های پرسشنامه‌ای از ساکنان منطقه‌ی مورد مطالعه و یا تحلیل کیفی و ذهنی (بدون اتکا بر آمار) محقق بوده و در برخی موارد از مرحله‌ی ادعا و طرح مسأله فراتر نرفته‌اند.

مبانی نظری تحقیق

نیاز به امنیت و رفتار امنیت جویانه، قدیمی‌ترین نیاز آدمی و انگیزه کنش او از حیاتی‌ترین اهداف اجتماعی انسانی در اشکال مختلف خانوادگی، قبیله‌ای، امپراتوری، حکومت و نظام جهانی بوده است. اما به رغم این نیازمندی عینی کهن و ریشه‌دار، کاوش نظری

نتایج تحقیق سینگ و نونس (۲۰۱۳)، نشان می‌دهد که تجارت مواد مخدر در شمال شرق هند باعث گسترش تروریسم و تهدیدات امنیتی در این منطقه از جهان شده است. پیازا، بوگراکوس و دنیلی (۲۰۱۱) در تحقیقاتی جداگانه رابطه میان قاچاق مواد مخدر و تروریسم را با نام اصطلاح "نارکو- تروریسم"^۱ بررسی کرده‌اند و همگی بر همگرایی و همبستگی میان این دو متغیر تأکید کرده‌اند.

در پژوهش‌های داخلی، ابراهیم‌بای سلامی (۱۳۸۵)، به موقعیت ژئوپلیتیک و ناامنی اجتماعی توجه کرده و مطالعه‌ی موردی خود را شهرستان‌های خواف و رشتخوار در شرق ایران انتخاب کرده است. وی معتقد است که میان موقعیت ژئوپلیتیکی و میزان ناامنی اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. یآوری بافقی و همکاران (۱۳۸۹) به تعیین تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت ملی ایران پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که قاچاق مواد مخدر از طریق ممانعت از توسعه‌ی انسانی، بیشترین تأثیر را بر بُعد فرهنگی امنیت ملی ایران داشته است. همین موضوع، مورد پژوهش حق‌پناه (۱۳۷۷) نیز بوده است و تأکید دارد که قاچاق مواد مخدر از افغانستان اثرات منفی زیادی بر امنیت ملی ایران دارد.

احمدزاده (۱۳۹۰) در مقیاس کوچکتری این تأثیر را در استان خراسان رضوی بررسی کرده است و معتقد است که مجاورت جغرافیایی این استان با افغانستان باعث چالش‌های اساسی و پایداری برای خراسان رضوی شده است. در تحقیقی نزدیک‌تر به تحقیق حاضر در خصوص استان کرمان، کتابی و دیگران (۱۳۹۲)، امنیت و شناخت اولویت‌های آن را در میان شهروندان استان کرمان بررسی کرده‌اند و مفاهیم امنیت وجودی، امنیت رفاهی و امنیت معنابخش را در سه سطح مرکز

اجتماعی میسر نیست و امنیت اجتماعی مقدم بر امنیت ملی بوده و مهمترین بعد امنیت در مقیاس فرو ملی می‌باشد.

نخستین بار مکتب کپنهاگ، امنیت اجتماعی را توسط بری بوزان^۳ مطرح کرد و آن را یکی از ابعاد پنجگانه امنیت ملی معرفی کرد. بوزان معتقد است که امنیت اجتماعی به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب و هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول مربوط است (بوزان، ۱۳۸۹: ۳۴). در این مکتب، امنیت اجتماعی بر این اساس استوار است که هر چه تمایزات بین ما و دیگران کمتر و یا قابل حل تر باشد، احتمال بروز ناامنی اجتماعی پایین تر است و بالعکس هر چه تمایزات و تفاوت میان ما و دیگران بیشتر باشد، احتمال افزایش ناامنی بالاتر است. چرا که هر یک از طرفین برای حفظ هویت خویش قصد دارد از شیوه‌های ابراز هویت طرف مقابل جلوگیری کند و بالطبع هر طرف که اهرم‌های قدرت بیشتری در دست داشته باشد موفق تر خواهد بود (نوبدینیا، ۱۳۸۸: ۶۹). نگرش هویتی و قومی به مقوله‌ی امنیت اجتماعی از سوی مک سوئینی نیز مورد تأکید قرار گرفته است (McSweeny, 1996: 88-93).

اما ال‌ویور در کتاب "هویت، مهاجرت و منشور جدید امنیت در اروپا"^۴ معتقد است که برداشت بوزان از امنیت اجتماعی، ناقص و سست بنیاد است و امنیت اجتماعی را در قبال امنیت ملی فدا کرده است. به عقیده‌ی ویور امنیت اجتماعی در کنار امنیت اقتصادی، سیاسی، نظامی و زیست محیطی قابل طرح نیست، بلکه هم‌تراز امنیت ملی است (Weaver, 1993).

در این زمینه، نوبدینیا، امنیت اجتماعی را پناهی می‌داند که اجتماعات با بهره‌مندی از آن، آسودگی و

و ااکاوی ابعاد مختلف آن قدمت چندانی ندارد و از نیمه‌ی دوم سده‌ی بیستم مورد توجه قرار گرفته است (رنجبر، ۱۳۸۵: ۷۵-۷۴). امنیت دارای معانی گسترده، مبهم و پیچیده‌ای است و دارای ابعاد و وجوه گوناگون می‌باشد (Art, 1993: 820-822) که مهمترین آنها امنیت فردی، امنیت غذایی، امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی، امنیت سایبری، امنیت فرهنگی، امنیت اکولوژیکی، امنیت داخلی، امنیت ملی و امنیت بین‌المللی است. از میان ادبیات و پژوهش‌های منتشر شده درباره امنیت، بیشترین مباحث درباره "امنیت ملی"^۱ است که ریشه‌ی اصلی آن به دوره‌ی جنگ سرد بر می‌گردد. در این دوره، منظور از امنیت، امنیت ملی و منظور از امنیت ملی، امنیت نظامی و سخت بود که بر پایداری حکومت و کشور و عوامل تهدیدکننده و ناامن‌کننده بقای کشور و حکومت تأکید داشت. اما پس از جنگ سرد، ابعاد اجتماعی و فردی امنیت گسترش زیادی یافت و بر امنیت نرم و غیر نظامی تأکید شد که از آن به عنوان "امنیت اجتماعی"^۲ یاد می‌شود (Behera, Bilgin, 2003: 203 2013: 229). والت معتقد است عواملی که باعث کاهش و مخدوش شدن چسبندگی و انسجام ذهنی جامعه می‌شود عوامل تهدیدکننده‌ی امنیت اجتماعی است (Walt, 1991: 213). اولسن و همکاران معتقد هستند که امنیت اجتماعی حد واصل امنیت ملی، توسعه‌ی پایدار، امنیت انسانی و مدیریت بحران است (Olsen et al, 2007: 69) و ربیعی تأکید دارد که امنیت اجتماعی مبنای قضاوت در مورد میزان وجود امنیت به مفهوم کلی در جامعه بوده و توانایی دولت‌ها با آن سنجیده می‌شود (ربیعی، ۱۳۸۳: ۱۴۹).

به نظر می‌رسد که زیربنای امنیت ملی و پایداری جامعه، امنیت اجتماعی است. امنیت ملی بدون امنیت

3- Barry Buzan

4- Identity, migration and the new security agenda in Europe

1- National Security

2- Societal Security

یک پدیده‌ی شوم‌تری به نام قاچاق مواد مخدر هستند که در انتهای یک شبکه از سلسله جرایم سازمان یافته قرار می‌گیرند. در این زمینه والت معتقد است که یکی از عوامل اصلی ایجاد ناامنی غیر نظامی، قاچاق مواد مخدر است (Walt, 1991: 213). قاچاق مواد مخدر، بزرگترین جرم با ابعاد بین‌المللی است که خود منشأ بسیاری از جرائم دیگر است. عبور و مرور غیر مجاز از مرزها، حمل اسلحه و ارتکاب قتل و جنایت برای حفظ و انتقال موفق مواد، گروگان‌گیری، پول شویی، خروج ارز غیر مجاز، سرقت، ایجاد رعب و وحشت توسط قاچاقچیان مسلح و ... از جمله مصادیق این جرایم است که ضمن وقوع آنها امنیت و احساس امنیت اجتماعی شهروندان به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد (باوری بافقی و دیگران، ۱۳۸۹: ۶۰۹). بطور کلی، تولید و قاچاق مواد مخدر از افغانستان برای خود و برای کشورهای همسایه و حتی سایر کشورهای جهان یک خطر بزرگ و یک تهدید بزرگ امنیتی است. قاچاق مواد مخدر خطر بزرگی برای سلامت و رفاه انسان‌ها، دموکراسی، ثبات ملت‌ها، حکمروایی و استقلال کشورها و تهدید جدی برای امنیت عمومی، امنیت اجتماعی و امنیت ملی کشورها است.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نوع کاربردی است که به روش توصیفی و تحلیل فضایی انجام شده است. فرضیه‌ی تحقیق این است که "میان مناطق جغرافیایی و مسیرهای قاچاق مواد مخدر با ناامنی اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد". داده‌های مورد نیاز تحقیق به شیوه‌ی کتابخانه‌ای و از دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC)^۱، مرکز آمار ایران، پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان اخذ شده است.

آرامش خاطر پیدا می‌کنند و می‌توانند در سایه آن به امورات خویش بپردازند و تصویر زندگی اجتماعی را به شکل دلخواه خود رقم بزنند (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۸۰). پس امنیت اجتماعی، برخلاف مکتب کپنهاگ به تهدیدات هویتی تقلیل نمی‌یابد و در مقابله با هویت‌های دیگر معنا نمی‌شود. حراست از ویژگی‌هایی چون زبان، آداب و رسوم، مناسک، دین تنها کار ویژه امنیت اجتماعی نیست بلکه امنیت اجتماعی با هر نوع هزینه تعاملات اجتماعی درگیر خواهد بود که موجب می‌شود آسودگی و آرامش اجتماع و اعضای آن از دست برود (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۸۰). بنابراین، از حیث نظری، ناهنجاری‌های اجتماعی، قتل، سرقت، سرقت به‌عنف، گسترش مواد مخدر، منازعات قومی و بحران‌های هویت در بحث امنیت اجتماعی مطرح می‌باشند (ربیعی، ۱۳۸۳: ۱۵۰-۱۴۹). از این‌رو، در تعبیری عینی‌تر، ما می‌توانیم امنیت اجتماعی را آن بخش از امنیت بدانیم که دربرگیرنده‌ی نظم عمومی، فضای ایمن زندگی جمعی و آرامش خاطر در فعالیت‌های روزمرگی است و باعث پایداری جامعه می‌شود.

یکی از موارد که می‌تواند باعث بر هم زدن امنیت اجتماعی و آرامش روانی جامعه شود، مواد مخدر است. بر کسی پوشیده نیست که استعمال مداوم ماده افیونی مخدر چه پیامدهای ناگواری می‌تواند برای انسان و جامعه انسانی داشته باشد. استعمال مواد مخدر، آزادی، اراده، شرف، استقلال، تفکر، نشاط و امید را از انسان می‌گیرد انسان را تبدیل به فردی بیمار، ضعیف، رنجور، ناامید، سربار و وابسته می‌کند. این ویژگی‌ها تنها بخش کوچکی از یک فاجعه بزرگ است. مسأله تنها فردی نیست بلکه تهدید یک جامعه است. مسأله زمانی بغرنج‌تر می‌شود که مفهوم قاچاق مواد مخدر و تجارت غیر رسمی و اقتصاد پنهان مواد مخدر شکل می‌گیرد. به‌عبارت دیگر، مصرف‌کنندگان مواد مخدر خود حاصل

افزایش فاصله، میزان تأثیر پارامترها در برآورد واحد سطح کاهش می‌یابد. این روش زمین آمار، مقادیر مجهول را بر اساس مقادیر معلوم بر مبنای فاصله محاسبه می‌کند و نمایش فضایی جدیدی از کل سطوح مورد مطالعه ارائه می‌دهد. در مرحله‌ی نهایی، با محاسبه نمره‌ی استاندارد هر یک از شاخص‌ها بر اساس فرمول $z\_score = \frac{x - \bar{x}}{SD}$ که در آن z_score نمره‌ی استاندارد، x مقدار شاخص مورد نظر، $\bar{x}$ میانگین داده‌ها و SD انحراف معیار استاندارد داده‌ها است، داده‌های لازم را برای استفاده از مدل "ترکیب خطی بدون وزن" برای تلفیق داده‌ها و ادغام نقشه‌ها مهیا شد. روش ترکیب خطی بدون وزن یکی از روش‌های متداول در ارزیابی چندمعیاره است و زمانی که شاخص‌ها و معیارها اولویت و برتری نسبت به یکدیگر ندارند (بدون وزن هستند) استفاده می‌شود. در نهایت با این روش، نقشه‌ی نهایی امنیت اجتماعی استان کرمان تهیه شده است.

یافته‌های تحقیق

امنیت اجتماعی و عمومی استان کرمان تحت تأثیر عوامل گوناگونی است. سطح سواد، میزان درآمد، بیکاری و اشتغال، نوع شغل، سن، جنسیت، تراکم جمعیت، موقعیت جغرافیایی و برخی ویژگی‌های فرهنگی و ده‌ها عامل دیگر بر امنیت اجتماعی و عمومی استان کرمان - به مانند سایر مناطق جغرافیایی دیگر - تأثیر دارد. در این میان نقش قاچاق مواد مخدر بسیار برجسته و بیش از سایر عوامل است که شاخص‌های ناامنی اجتماعی دیگری نظیر سرقت مسلحانه، آدم ربایی، قتل و سرقت به عنف (زورگیری) را گسترش داده است.

شاخص‌های برهم‌زننده‌ی امنیت اجتماعی یعنی میزان مواد مخدر کشف و ضبط شده، سرقت به عنف (زورگیری)، سرقت مسلحانه، آدم‌ربایی و قتل در فاصله سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۶ به مدت ۵ سال به تفکیک شهرستان‌های استان کرمان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. لازم به توضیح است که شهرستان‌های جدیدالتأسیس استان کرمان به دلیل نبود آمار تفکیکی مورد بررسی قرار نگرفته و فضای جغرافیایی آنها در شهرستان‌هایی که از آنها جدا شده‌اند، محاسبه گردیده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و نمایش فضایی آنها از نرم‌افزارهای SPSS و Arc GIS استفاده شده است. با استفاده از نرم‌افزار SPSS، میانگین، انحراف معیار و واریانس داده‌های جرائم امنیت اجتماعی پنج‌ساله شهرستان‌های استان کرمان محاسبه شده و سپس با استفاده از میانگین داده‌های دوره‌ی پنج ساله، همبستگی میان میزان مواد مخدر کشف شده در شهرستان‌های استان کرمان با سایر جرائم امنیت اجتماعی استان محاسبه گردیده است. برای این منظور از همبستگی پیرسون استفاده شده است. ضریب همبستگی پیرسون از روش‌های پرکاربرد است که جهت تعیین میزان رابطه بین دو متغیر فاصله‌ای یا نسبی استفاده می‌شود.

به منظور نمایش فضایی داده‌ها و تحلیل فضایی آنها از نرم‌افزار ArcGIS 10 و از روش درون‌یابی معکوس فاصله (IDW¹) برای هر یک از شاخص‌های امنیت اجتماعی استفاده شده است. روش درون‌یابی معکوس فاصله یکی از معمول‌ترین روش‌های درون‌یابی در سطوح فضایی است که اساس آن بر این فرض استوار است که در یک سطح فضایی، اثر یک پارامتر بر نقاط اطراف یکسان نبوده و نقاط نزدیک تر بیشتر و نقاط دور کمتر تحت تأثیر است. به عبارت دیگر، با

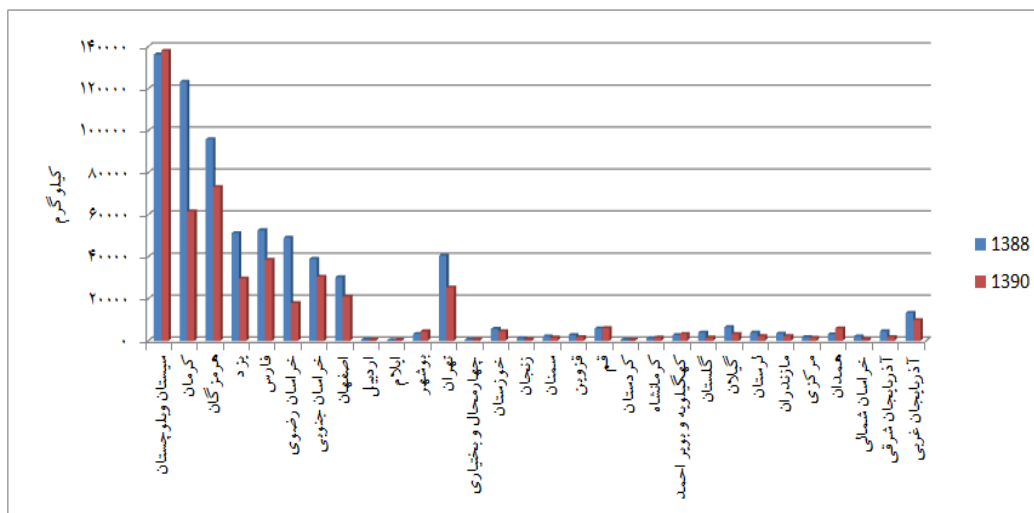
۱- قاچاق مواد مخدر

افغانستان به عنوان بزرگترین تولیدکننده و صادرکننده‌ی مطلق مواد مخدر (تریاک و مشتقات آن) در جهان در همسایگی ایران است. این کشور با ایران ۹۳۶ کیلومتر مرز مشترک دارد و به دلیل ضعف زیرساخت‌ها و ناتوانی حکومت در اشتغال‌زایی، عمده درآمد خانوارهای این کشور به ویژه در مناطق جنوب و جنوب غربی این کشور (هلمند، قندهار، فراه و ننگرهار) از راه کشت و تولید قاچاق مواد مخدر است. کشت خشخاش و تولید تریاک و مشتقات آن، سهل الوصول‌ترین و درآمدزا ترین شغل برای مردم این منطقه است. بر اساس گزارش دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۴، افغانستان کشوری است که در حدود ۹۰ درصد از مواد مخدر تریاک و مشتقات آن را در جهان تولید می‌کند (UNODC, 2014:6).

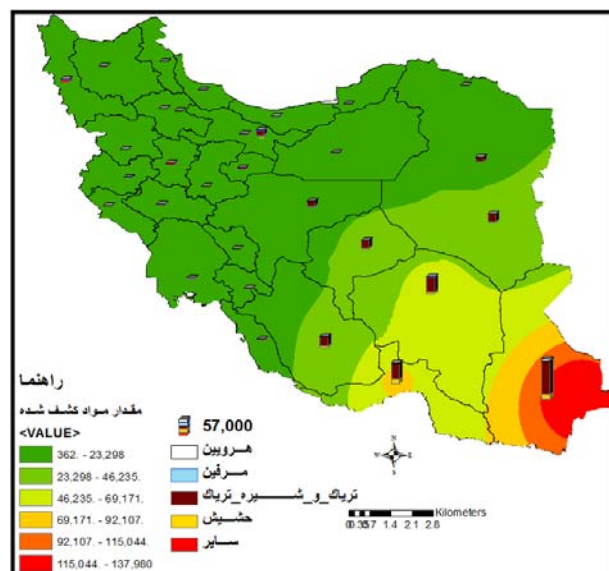
بزرگترین بازار هدف تولید و صادرکنندگان تریاک در افغانستان، کشور ایران است. بیش از ۸۳ درصد تریاک و حدود ۴۵ درصد هروئین قاچاق شده از افغانستان وارد ایران می‌شود (UNODC, 2011:5,23). بیشترین تأثیر قاچاق مواد مخدر در پیرامون افغانستان در استان سیستان و بلوچستان و استان کرمان در ایران است. استان سیستان و بلوچستان دروازه‌ی ورود مواد مخدر به بازار بزرگ ایران است و استان کرمان نقش حلقه‌ی واسط و اتصال استان سیستان و بلوچستان با سایر نقاط مرکزی، غربی و حتی جنوبی کشور است.

موقعیت جغرافیایی مناسب استان کرمان باعث شده است تا قاچاق‌چیان مواد مخدر از این موقعیت مناسب مکانی استفاده کنند و از فضای استان کرمان به عنوان پخش‌کننده‌ی مواد مخدر و به عنوان دالان ترانزیتی مواد مخدر به سایر نقاط کشور بهره ببرند.

بیش از ۲۸ درصد از کل مواد مخدر کشف و ضبط شده کشور (۴۹۴ تن، ۱۳۹۰) در استان سیستان و بلوچستان اتفاق افتاده است. اما این مقدار کشف شده، فقط ۱۳ درصد کل مواد مخدر وارد شده به کشور است. ۸۷ درصد مواد مخدر (۹۱۰ تن) از استان سیستان و بلوچستان عبور کرده و به استان‌های بعدی وارد می‌شود. در این میان استان کرمان با استان سیستان و بلوچستان بیشترین خط مرزی را دارد (۵۸۰ کیلومتر) و مناطق شرق استان با مناطق استان سیستان و بلوچستان در بسیاری از ویژگی‌های فرهنگی، مذهبی و اجتماعی همسرخ است. علاوه بر آن استان کرمان به لحاظ موقعیت جغرافیایی پل میان کانون‌های تولید مواد مخدر و مناطق غرب ایران و حتی جهان مغرب زمین به حساب می‌آید. به گونه‌ای که از میزان ۹۱۰ تن مواد مخدری که از استان سیستان و بلوچستان خارج می‌شود بخش عظیمی از آن (بیش از ۷۰ درصد) وارد استان کرمان می‌شود. بر همین اساس پس از استان سیستان و بلوچستان بیشترین مقدار مواد مخدر کشف و ضبط شده متعلق به استان کرمان است (۱۲۳ تن، ۱۳۸۸) (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۸) (شکل ۱ و ۲).

شکل ۱: نمودار مقدار مواد مخدر کشف شده در سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۰
تهیه و ترسیم: نگارندگان براساس داده‌های مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۸-۱۳۹۰

شکل ۲: نقشه‌ی پراکنش میزان مواد مخدر کشف و ضبط شده کشور میانگین ۱۳۸۸-۱۳۹۰
تهیه و ترسیم: نگارندگان براساس داده‌های مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۸-۱۳۹۰

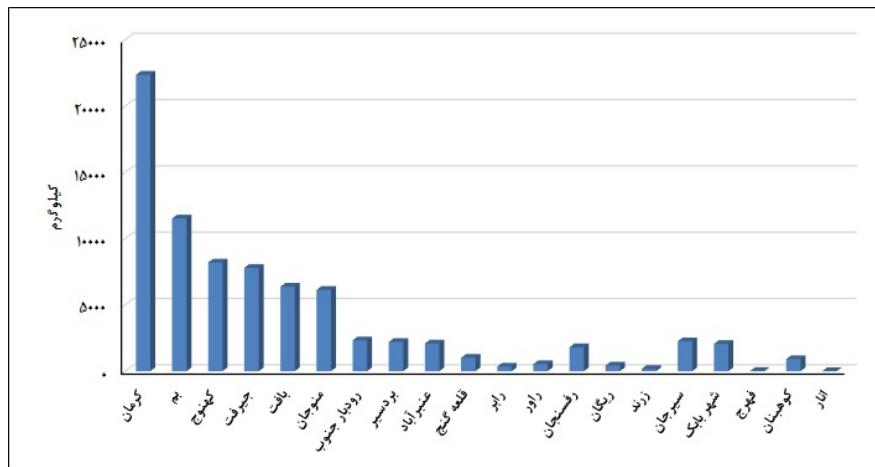
اجتماعی زیادی را ایجاد کند. به لحاظ وضعیت درون استانی، شهرستان‌های شرقی استان کرمان، اولین لایه برخورد و جولانگاه قاچاقچیان مواد مخدر است. بر این اساس، در شهرستان‌های استان کرمان که در نیمه‌ی

واضح است که ورود حجم عظیم مواد مخدر به استان و توزیع این مواد در سطح استان و به تبع آن ورود افراد قاچاقچی که عمدتاً از افراد شرور و مطرود جامعه هستند می‌تواند مشکلات امنیتی و ناهنجاری‌های

مواد مخدر توسط نیروی انتظامی کشف شده است (شکل ۳). این شاخص خود بیانگر این است که در این مناطق مواد مخدر بیشتری توزیع و تجارت می‌شود.

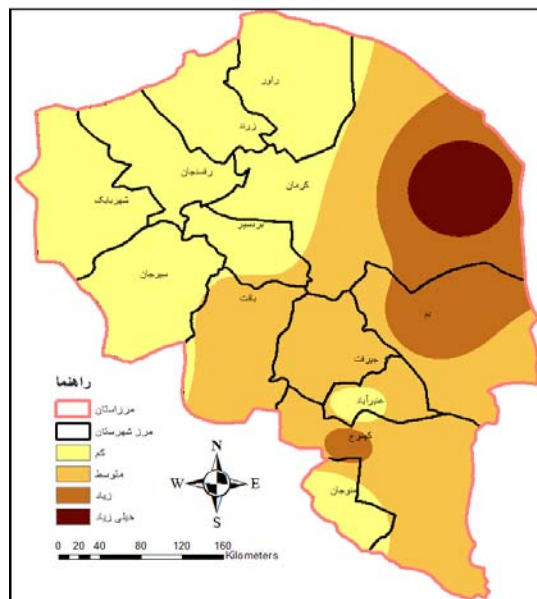
شرقی استان قرار دارند و در شرق ارتفاعات جبال بارز، کوههای هزار و لاله زار و بطور کلی در شرق ارتفاعات مرکزی استان کرمان قرار گرفته‌اند حجم بیشتری از

شکل ۳: نمودار میانگین سالانه مقدار مواد کشف شده در سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۰ (بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران) تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۰-۱۳۸۶

کرمان، بم و کهگیلویه که در مناطق پست و هموار شرقی قرار دارند و در نزدیکی استان سیستان و بلوچستان هستند، قاچاقچیان برای اهداف خود از فضای جغرافیایی این شهرستان‌ها بهره‌ی بیشتری برده‌اند.

در شکل ۴ تحلیل درونیابی شده مقدار مواد مخدر کشف شده توسط نیروهای امنیتی و انتظامی نشان می‌دهد که بیشترین مقدار مواد کشف شده در شهرستان‌های نیمه‌ی شرقی استان کرمان صورت گرفته است. این مسأله نشان می‌دهد که شهرستان‌های

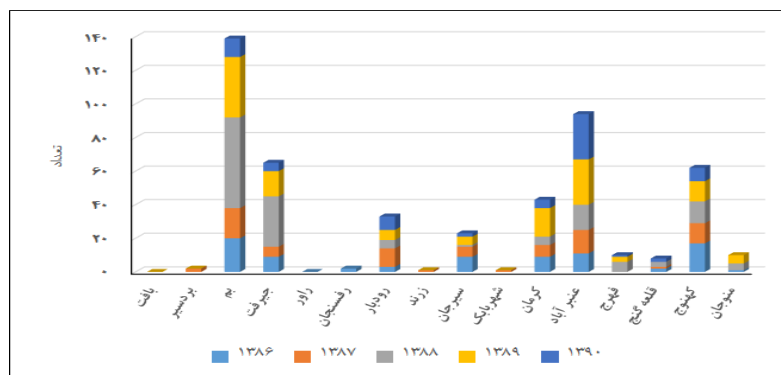

شکل ۴: نقشه‌ی مقدار مواد کشف و ضبط شده توسط نیروهای امنیتی و انتظامی در سطح استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰
تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۰-۱۳۸۶

۲- سرقت مسلحانه

بر اساس آمار پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، بیشترین میزان سرقت مسلحانه در شهرستان‌های نیمه‌ی شرقی و جنوبی در سال‌های ۱۳۸۶ - ۱۳۹۰ انجام شده است. شهرستان‌های بم، کهنوج، جیرفت و عنبرآباد بیشترین

تعداد سرقت مسلحانه را داشته‌اند و بعد از شهرستان‌های نام برده شهرستان کرمان قرار دارد. در شهرستان بم، پنج سال منتهی به سال ۱۳۹۰ نزدیک به ۱۴۰ سرقت مسلحانه صورت گرفته است که در میان شهرستان‌های استان کرمان بیشترین مقدار است (شکل ۵).

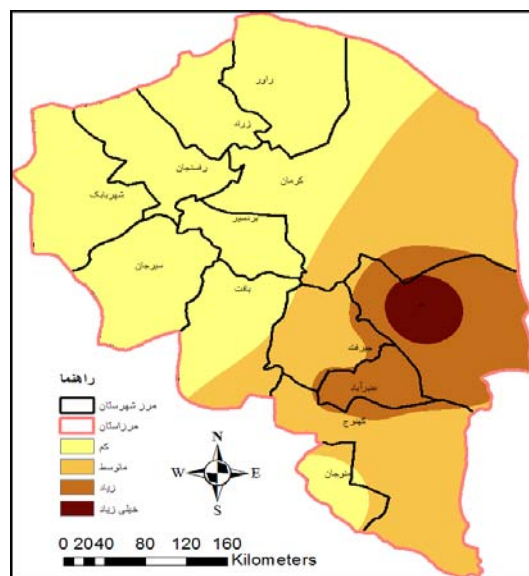

شکل ۵: نمودار تعداد سرقت مسلحانه در شهرستان‌های استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

مسلحانه این شهرستان آمار بالایی دارد. در هر صورت، بررسی آمارهای سرقت مسلحانه نیز بطور عجیبی با مناطق پر رونق قاچاقچیان انطباق زیادی نشان می‌دهد. آنچه که از شکل ۶ مشخص است این است که نیمه شرقی استان کرمان به لحاظ سرقت‌های مسلحانه انجام شده تراکم بیشتری را نسبت به نیمه‌ی غربی نشان می‌دهد. این مسأله بیانگر آن است که میان قلمروهای قاچاق مواد مخدر و سرقت‌های مسلحانه همبستگی و انطباق زیادی وجود دارد.

بر اساس آنچه که پیشتر آمد شهرستان‌های بم، جیرفت، کهنوج، کرمان دارای بیشترین مقدار مواد مخدر کشف و ضبط شده توسط نیروهای امنیتی ایران بوده است. ما می‌دانیم که شهرستان عنبر آباد یکی از مناطق پرترافیک برای قاچاق مواد مخدر است. اگرچه آمارهای کشف و ضبط مواد مخدر در این شهرستان زیاد نیست اما به دلیل کمی وسعت و جدید التأسیس بودن شهرستان و کمبود امکانات امنیتی و انتظامی، آماري کمتر از مورد انتظار نشان می‌دهد اما سرقت

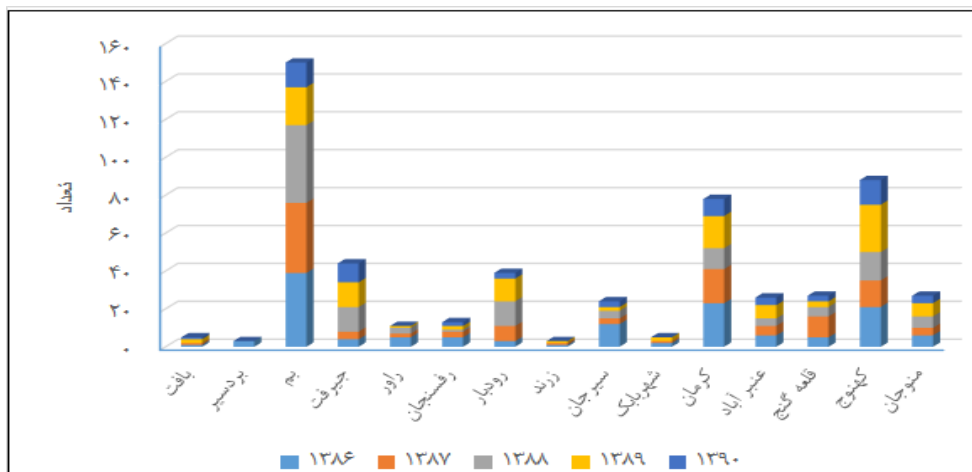
شکل ۶: نقشه سرقت مسلحانه در استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

مجموع آدم‌ربایی‌ها به ۱۵۰ نفر در این شهرستان در این دوره زمانی می‌رسد. پس از بم، شهرستان کهنوج با ۹۱ مورد دارای بیشترین آدم‌ربایی بوده است. کرمان، جیرفت و رودبار جنوب دیگر شهرستان‌های استان هستند که رقم نسبتاً بالایی از آدم‌ربایی را ثبت کرده‌اند (شکل ۷).

۳- آدم‌ربایی

در شاخص امنیتی آدم‌ربایی در استان کرمان، وضعیت تا حد زیادی مشابه شاخص سرقت‌های مسلحانه در استان است. در میان سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۸۶ بیشترین میزان آدم‌ربایی توسط گروه‌های تبهکار و اشرار در شهرستان بم اتفاق افتاده است.

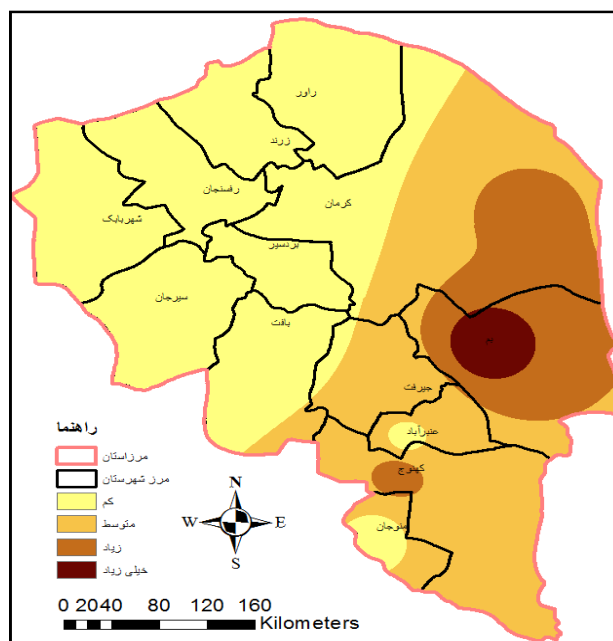

شکل ۷: نمودار آدم ربایي شهرستان‌های استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

و راور کمترین میزان آدم ربایي رخ داده است که این موضوع با تعداد کم سرقت‌های مسلحانه و کشف مواد مخدر این شهرستان‌ها نسبت به شهرستان‌های نیمه‌ی شرقی انطباق دارد.

بر اساس نقشه ۸، شهرستان‌هایی که بیشترین میزان آدم ربایي را داشته‌اند، آنهایی هستند که بیشترین کشف و ضبط مواد مخدر را نیز داشته‌اند. در محدوده‌ی شهرستان‌های زرنده، شهر بابک، بردسیر، بافت، رفسنجان

شکل ۸: نقشه آدم ربایي در استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

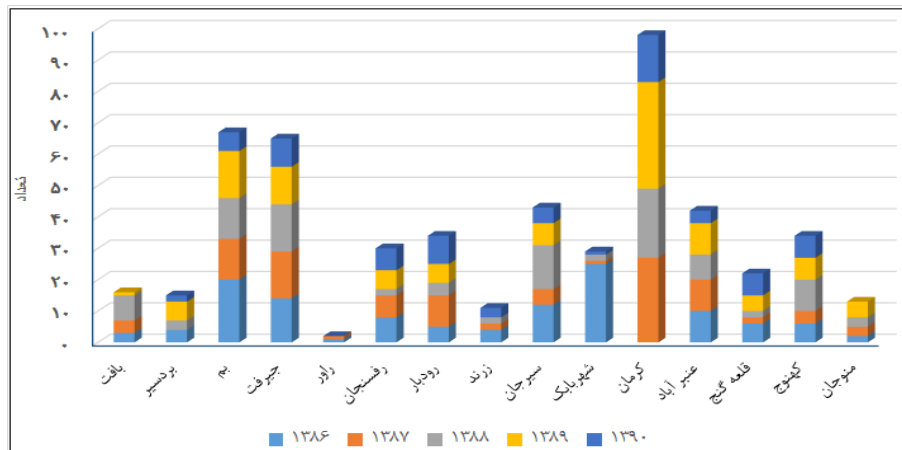
تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

۴- قتل عمد

دهد. در شاخص قتل عمد نیز پراکنش آن در سطح استان همچنان تا حد زیادی از الگوی قاچاق مواد مخدر (کشف و ضبط مواد مخدر) و پیامدهای آن سرقت مسلحانه و آدم‌ربایی تبعیت می‌کند.

شهرستان‌های کرمان، بم، جیرفت، عنبر آباد و کهنوج در مناطق شرقی استان دارای بالاترین مقدار و شهرستان‌های نیمه غربی نظیر راور، زرنند، بردسیر، بافت، شهر بابک و رفسنجان دارای کمترین میزان است. اما ثبت ۲۵ مورد قتل عمد در شهرستان شهر بابک در سال ۱۳۸۶ از حوادث عجیب این شهرستان است که نمودار این شهرستان را کمی بالا نشان می‌دهد. این در حالی است که در سال‌های بعد در این شهرستان بیشتر از ۲ مورد قتل اتفاق نیفتاده است (شکل ۹).

قتل عمد مهم‌ترین شاخص جرم در بحث ناامنی اجتماعی است. بررسی شاخص قتل عمد در شهرستان‌های استان کرمان نشان می‌دهد که بیشترین میزان قتل در شهرستان کرمان اتفاق افتاده است. تقریباً در بسیاری از شاخص‌های جرایم امنیتی، شهرستان کرمان دارای آمار بالایی است. علاوه بر موقعیت مکانی و نزدیکی به مکان‌های جرم خیز شرقی فراملی و فراملی و موقعیت گذرگاهی آن، میزان بالای جمعیت شهرستان و تراکم جمعیت شهر کرمان نسبت به سایر شهرهای استان در شکل‌گیری این وضعیت بی‌تأثیر نبوده است. بطور طبیعی جمعیت متراکم و انبوه، تنش‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد و ممکن است جرائم امنیت اجتماعی بیشتر در آن منطقه رخ

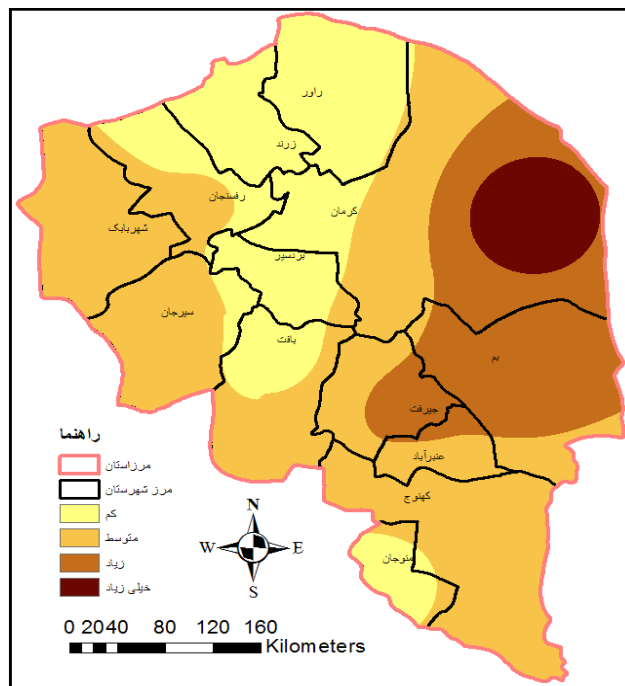

شکل ۹: نمودار تعداد قتل در شهرستانهای استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

۱۳۸۶ شهر بابک و تعداد قتل‌های عمد شهرستان سیرجان در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ باعث شده تعداد بیشترین قتل عمد تا نیمه غربی استان نیز کشانده شود (شکل ۱۰).

الگوی نقشه درون‌یابی شده قتل عمد در استان کرمان نیز نشان می‌دهد که در نیمه شرقی استان کرمان قتل عمد بیشتری نسبت به نیمه غربی رخ داده است. اگر چه در این میان تعداد قتل‌های عمد سال

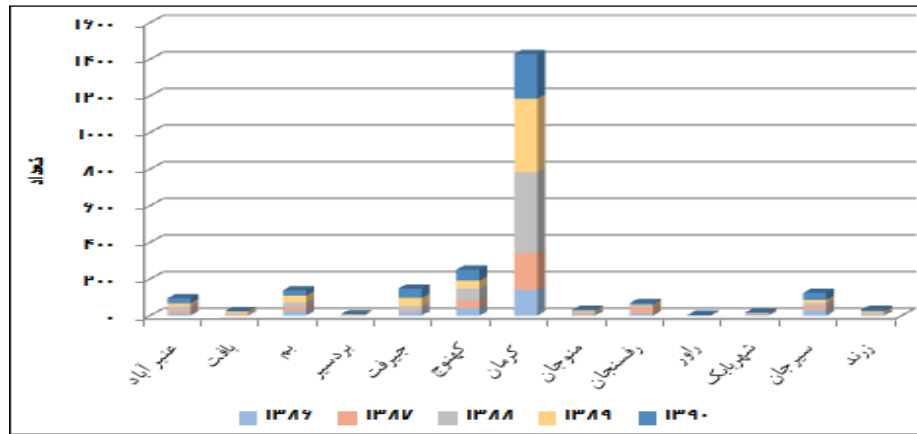
شکل ۱۰: نقشه پراکندگی قتل در استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

۵- سرقت به عنف (زورگیری)

یکی از جرایمی که موجب بروز ناامنی در سطح جامعه می‌شود سرقت به عنف یا دزدی از طریق زور، اجبار، ارباب و اعمال خشونت است. در حقیقت، سرقت به عنف یکی از آسیب‌های اجتماعی و از مؤلفه‌های ناامنی اجتماعی است که آرامش و آسایش شهروندان را به مخاطره افکنده و باعث احساس دلهره و احساس عدم امنیت جانی، مالی و تشویش اذهان عمومی می‌گردد.

بررسی آمار سرقت به عنف در استان کرمان نشان می‌دهد که بیشترین میزان وقوع جرائم سرقت به عنف مربوط به شهرستان کرمان است. بدیهی است که مقدار بسیار زیاد آن مربوط به شهر کرمان می‌باشد. در مجموع ۵ سال سرقت به عنف در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۶ بیش از ۱۴۰۰ فقره جرم در شهرستان کرمان صورت گرفته است که این شهرستان در این جرم نسبت به سایر شهرستان‌های استان از فاصله‌ی بسیار زیادی برخوردار است.

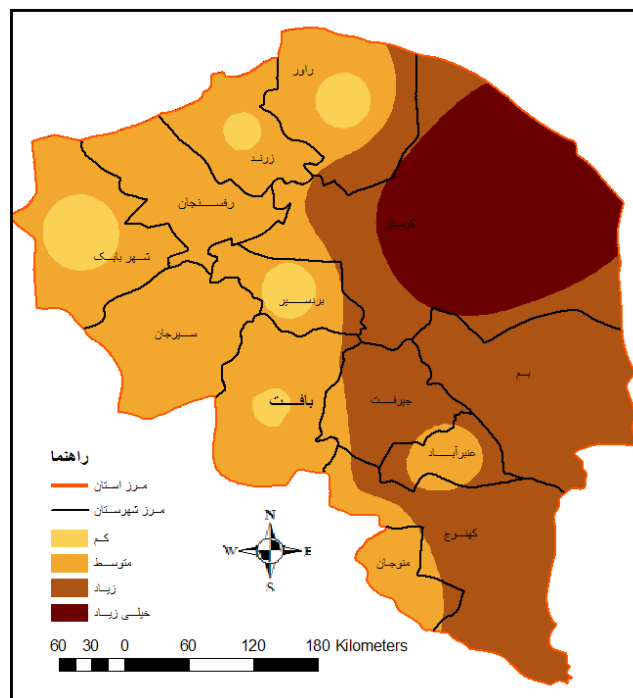

شکل ۱۱: نمودار تعداد سرقت به عنف در شهرستان‌های استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

در کانون‌های قاچاق مواد مخدر قرار دارند. در نیمه‌ی غربی، شهرستان سیرجان به مانند سایر جرایم ضد امنیتی آمار نسبتاً بالایی را نشان می‌دهد (شکل ۱۲).

شهرستان‌های کهنوج، بم و جیرفت پس از شهرستان کرمان بیشترین وقوع سرقت به عنف را به خود اختصاص داده‌اند که همگی در نیمه‌ی شرقی استان و

شکل ۱۲: نقشه سرقت به عنف در استان کرمان ۱۳۸۶-۱۳۹۰

تهیه و ترسیم: نگارندگان بر اساس داده‌های پلیس آگاهی و دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۳۹۲

تجزیه و تحلیل

رابطه‌ی همبستگی مستقیم معناداری وجود دارد. چرا که مقدار محاسبه شده Sig. از سطح خطا (آلفای ۰/۵) کمتر است، لذا فرض H_0 رد می‌شود و فرض H_1 تأیید می‌شود. بر اساس نتایج این آزمون، میان مقدار مواد مخدر کشف و ضبط شده در شهرستان‌های استان کرمان با تعداد سرقت مسلحانه ۵۶ درصد، با قتل عمد حدود ۹۲ درصد و با آدم ربایی و سرقت به عنف بیش از ۷۷ درصد همبستگی مستقیم مثبت وجود دارد. این بدان معنا است که هر کجا مواد مخدر بیشتری قاچاق شده است جرائم امنیتی بیشتری نیز صورت گرفته است. بر این اساس فرضیه‌ی اصلی تحقیق تأیید می‌شود.

فرضیه تحقیق این ادعا را مطرح کرد که "میان مناطق جغرافیایی و مسیرهای قاچاق مواد مخدر با ناامنی اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد". به منظور آزمون این فرضیه، از همبستگی پیرسون استفاده شده است. در این آزمون، فرض H_0 بر عدم وجود رابطه و فرض H_1 بر وجود رابطه میان متغیرهای تحقیق تأکید دارد. بر اساس جدول خروجی این آزمون، مقدار P-Value یا Sig. محاسبه شده، میان مقدار مواد مخدر کشف شده در شهرستان‌های استان کرمان با شاخص‌های ناامنی اجتماعی سرقت مسلحانه، قتل، آدم‌ربایی و سرقت به عنف در این شهرستان‌ها

جدول ۱: نتایج آزمون همبستگی پیرسون

		مواد مخدر کشف شده	سرقت مسلحانه	قتل عمد	آدم‌ربایی	سرقت به عنف
مواد مخدر کشف شده	همبستگی پیرسون	1	.560*	.918**	.774**	.772**
	Sig. (2-tailed)		.047	.000	.002	.002
	تعداد داده‌ها	13	13	13	13	13
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).						
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).						

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۴

از نظر میزان امنیت و یا درجه‌بندی مناطق از نظر شاخص‌های ضد امنیتی نشان می‌دهد سه هسته که دارای بیشترین عوامل ناامنی اجتماعی و عمومی هستند در شرق استان قرار دارند که تقریباً منطبق بر شهرستان‌های بم و کهنوج و مناطق شرقی استان کرمان است و در پیرامون آنها طبقه بعدی قرار دارد که روی هم بیش از دو سوم نیمه شرقی استان را در بر گرفته است. این دو طبقه که در نامناسب‌ترین وضعیت امنیت اجتماعی در استان کرمان هستند منطبق بر مناطقی است که قاچاقچیان مواد مخدر بیشترین

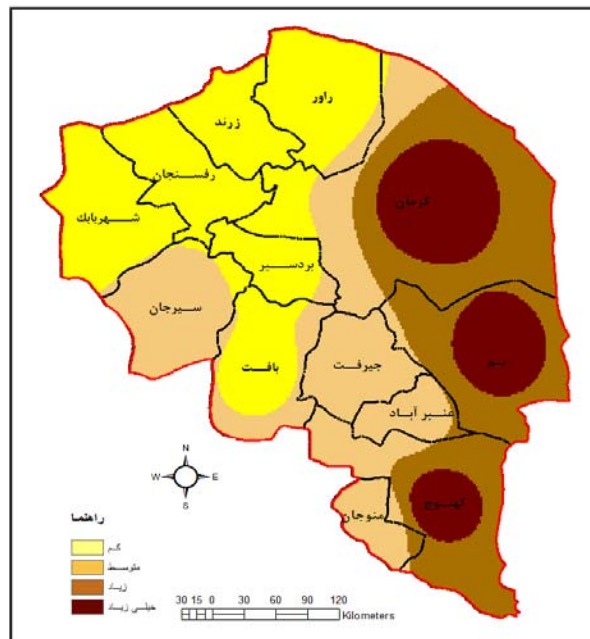
تحلیل فضایی داده‌های مکانی در محیط GIS نیز این ادعا را تأیید می‌کند. بررسی وضعیت امنیت اجتماعی و عمومی در سطح استان کرمان در دوره‌ی زمانی ۱۳۸۶-۱۳۹۰ بر اساس شاخص‌های میزان مواد مخدر کشف و ضبط شده، سرقت مسلحانه، آدم‌ربایی، سرقت به عنف و قتل عمد نشان داد که عمدتاً نیمه‌ی شرقی استان کرمان نسبت به نیمه‌ی غربی از وضعیت نامناسب‌تری برخوردار است. ترکیب و تلفیق شاخص‌های ناامنی استان کرمان بر اساس مدل ترکیب خطی بدون وزن به منظور تعیین طبقه‌بندی نواحی مختلف استان

قلمروهای قاچاق مواد مخدر را نشان می‌دهد. در نهایت شهرستان‌های راور، زرنند، رفسنجان، شهر بابک، بردسیر و بافت و بخش کوچکی از نیمه‌ی غربی شهرستان کرمان از نظر شاخص‌های امنیت اجتماعی نسبت به سایر شهرستان‌های استان کرمان در وضعیت بهتری قرار دارند. این مناطق جاهایی هستند که کمترین میزان مواد مخدر کشف شده به دست آمده است و قاچاقچیان مواد مخدر، نفوذ کمتری نسبت به مناطق غربی استان دارند (شکل ۱۳).

فعالیت را دارند و خط مقدم سوداگران مرگ در استان می‌باشد.

پهنه‌ی سوم، منطبق بر بخش‌هایی از نیمه‌ی غربی شهرستان کرمان و تقریباً منطبق بر تمامی پهنه‌ی سرزمینی شهرستان‌های جیرفت، عنبرآباد و منوجان و شهرستان سیرجان است که در وضعیت متوسط به لحاظ امنیت اجتماعی قرار دارند. بجز سیرجان، همه‌ی بخش‌های سه طبقه اول در نیمه‌ی غربی استان قرار دارند. این مناطق جاهایی هستند که بیشترین انطباق با

شکل ۱۳: نقشه پهنه بندی نواحی استان کرمان بر اساس شاخص‌های ناامنی اجتماعی

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۴

پاکستان بیش از ۱۲۰۰ تن مواد مخدر تریاکی و مشتقات آن را وارد استان سیستان و بلوچستان می‌کنند. اگرچه بخشی از این مواد توسط نیروهای نظامی و امنیتی کشف و ضبط می‌شود اما با وجود ۵۸۰ کیلومتر مرز مشترک بین استانی استان سیستان و بلوچستان و استان کرمان و به دلیل موقعیت مناسب جغرافیایی استان کرمان و موقعیت ترانزیتی و گذرگاهی

نتیجه

بر اساس آنچه که در یافته‌های تحقیق آمد بزرگترین تولیدکننده مواد مخدر در جهان کشور افغانستان است که در ولایت‌های جنوبی و جنوب غربی آن و در همجواری مرزهای ایران بیشترین مزارع زیرکشت خشکاش را دارد. قاچاقچیان مواد مخدر سالانه از این مناطق بطور مستقیم و یا از طریق ایالت بلوچستان

بابک، رفسنجان، زرنند، راور، بردسیر و بافت برخوردار هستند. بنابراین، هر چقدر از مناطق شرقی استان کرمان به مناطق غربی و شمال غربی آن نزدیک شویم، وضعیت امنیت اجتماعی بهتر می‌شود و بالعکس. بر این اساس، این تحقیق نشان داد که تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی شهرستان‌های استان کرمان، عمیق و متفاوت است. هر زمان و مکانی که فعالیت‌های قاچاق مواد مخدر افزایش یابد، ناامنی اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

بطور کلی، نتایج قابل تعمیم این پژوهش این است که میان مناطق جغرافیایی و مسیرهای قاچاق مواد مخدر با ناامنی اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد و قاچاق مواد مخدر باعث ناامنی اجتماعی می‌شود.

پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی، زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی گسترش قاچاق مواد مخدر و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی در مقیاس جنوب شرق ایران مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. باشد که روزی با شناخت دقیق از زمینه و پیامدهای قاچاق مواد مخدر در جنوب شرقی ایران و ارائه‌ی راه‌حل‌های عملی، این پدیده‌ی شوم از منطقه رخت بندد.

قدردانی

نویسندگان مقاله از همکاری مسؤلان دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان به دلیل حمایت‌های مادی و معنوی از این تحقیق، تقدیر و تشکر می‌نمایند.

آن، حجم عظیمی از این مواد وارد استان کرمان می‌شود. دسترسی آسان به مواد مخدر و برخی مسائل اجتماعی استان باعث شده تا استعمال‌کنندگان مواد مخدر در این استان بسیار زیاد باشند. بدون شک استعمال مواد مخدر در این استان پیامدهای ناگوار و جبران‌ناپذیر اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای مصرف‌کنندگان و خانواده‌های آنان دارد اما بدتر از آن جولان قاچاقچیان مواد مخدر افیونی در استان است که امنیت اجتماعی و عمومی استان را به شدت تحت تأثیر قرار داده است.

قاچاق مواد مخدر جرمی است که ریشه‌ی بسیاری از جرائم دیگر است و با جرائم امنیتی دیگر همپوشی و همبستگی بسیار زیادی دارد. بر این اساس، بررسی شاخص‌های ناامنی اجتماعی یعنی سرقت مسلحانه، سرقت به عنف (زورگیری)، آدم ربایی و قتل در بازه‌ی زمانی ۱۳۸۶-۱۳۹۰ در استان کرمان نشان داد که این عوامل انطباق بسیار زیادی با مناطق تحت نفوذ و مسیر قاچاقچیان مواد مخدر دارد. این بدان معناست که میان شاخص‌های ناامنی اجتماعی و مناطق تحت نفوذ و تردد قاچاقچیان مواد مخدر رابطه‌ی معناداری وجود دارد و از همبستگی مستقیم بالایی برخوردار است. به گونه‌ای که شهرستان‌های بم، کهنوج، جیرفت و کرمان به عنوان شهرستان‌های شرقی استان کرمان و مناطق تحت نفوذ قاچاقچیان و درگاه ورود مواد مخدر به داخل استان و حتی مناطق مرکزی کشور از وضعیت امنیت اجتماعی و عمومی نامناسب‌تری نسبت به شهرستان‌های مناطق غربی یعنی شهرستان‌های شهر

- Art, R., (1993), "Security", in: Krieger, Joel (Ed.): The Oxford Companion to Politics of the World, Oxford: Oxford University Press, PP: 820-22.
- Behera, B., (2013), "Drug Trafficking as a Non-traditional Security Threat to Central Asian States", Journal of International Relations, 17(2) PP: 229-251.
- Bilgin, P., (2003), "Individual and Societal Dimensions of Security Issue", International Studies Review, 5(2), PP: 203-222.
- Bograkos, W (2012). Convergence: a Review of Narco-Terrorism for the Osteopathic Family Physician, Osteopathic Family Physician, 4(2), PP: 48-54.
- Danieli, F (2014). Beyond the drug-terror nexus: Drug trafficking and state-crime relations in Central Asia, International Journal of Drug Policy, 25, PP:1235-1240
- Hough, P (2004). Understanding Global Security, New York: Routledge.
- McSweeney, B. (1996). 'Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School', Review of International Studies. 22(1), PP: 81-93.
- Morz, J (1980). Beyond Security, New York: International Peace Academy, 1980.
- Nurco, D.N. et al (1991). "Recent research on the relationship between illicit drug use and crime", Behavioral Sciences & the Law, 9(3), PP: 221-242.
- Olsen, O. E. et al (2007). "Societal Safety: Concept, Borders and Dilemmas", Journal of Contingencies and Crisis Management, 15(2), PP: 69-79.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000). Oxford University Press.
- Piazza, J. A (2011). the Illicit Drug Trade, Counternarcotics Strategies and Terrorism, Public Choice, 149 (4), PP: 297-314.
- Singh, N.K. & Nunes, W (2013). "Drug Trafficking and Narco-terrorism as Security Threats: A Study of India's North-east", India Quarterly, 69(1), PP: 65-82.
- UNODC (2014). Afghanistan Opium Survey 2014: Cultivation and Production, Vienna.
- UNODC (2011). The Global Afghan Opium Trade: A Threat Assessment, Vienna.
- Wæver, O (1993). Identity, Migration, and the New Security Agenda in Europe, Denmark: St. Martin's Press.
- Walt, Stephan M (1991). 'The Renaissance of Security Studies'. International Security Quarterly. 35 (2), PP: 211-239.

منابع

- ابراهیم‌بای‌سلامی، غلام‌حیدر (۱۳۸۵). چشم‌انداز توسعه‌ی پایدار شرق ایران، تحقیقات جغرافیایی. شماره ۷۷. صفحات ۴۶-۶۶.
- بوزان، باری (۱۳۸۹). مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ سوم. تهران. انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- حق‌پناه، جعفر (۱۳۷۷). قاچاق مواد مخدر و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، مطالعات راهبردی. پیش شماره ۲. صفحات ۱۷۰-۱۴۳.
- دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان (۱۳۹۳). آمار جرائم امنیت اجتماعی استان کرمان: جمع‌آوری شده از پلیس آگاهی استان کرمان.
- ربیعی، علی (۱۳۸۳). مطالعات امنیت ملی: مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- رنجبر، مقصود (۱۳۸۵). مفهوم امنیت در اندیشه‌های سده میانه، فصلنامه مطالعات راهبردی. سال نهم. شماره اول. صفحات ۹۸-۷۳.
- کتابی، محمود؛ زهیر مصطفی بلوردی؛ صولت افضل‌ی؛ مهدیه غیوری (۱۳۹۲). امنیت و شناخت اولویتهای آن در میان شهروندان استان کرمان، مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال سوم. شماره ۹. صفحات ۱-۱۶.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۷). چهره متغیر امنیت ملی، تهران. پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مرکز آمار ایران (۱۳۸۸، ۱۳۹۰). سالنامه آماری کشور.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۸). امنیت اجتماعی، تهران. پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- یاوری‌بافقی، امیرحسین؛ جمشید صالحی‌صدقیانی؛ صدیقه سادات هاشمی (۱۳۸۹). تعیین تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، مطالعات مدیریت انتظامی. سال پنجم. شماره ۴. صفحات ۶۰۷-۵۸۵.